

Lausunto

02.02.2018

MV/1/03.00.00/2018 1 (2)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite OM081:00/2017

Asia **Valtioneuvoston asetus eräistä vesialueelle sijoitettavista johdoista**

Oikeusministeriö on 5.1. päivätyllä lausuntopyynnöllä pyytänyt Museoviraston lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräistä vesialueelle sijoitettavista johdoista. Asetus perustuu 1.1.2018 voimaan tulleeseen vesilain muutokseen, jolla päivitettiin vesilain käyttöoikeussääntelyä ja muutettiin joen tai puron alitse tehtävät johdot luvanvaraisista vesitaloushankkeista ilmoituksenvaraiseksi hankkeiksi.

Museovirasto on lausunut asetusluonnoksen pohjalla olleen lakiesityksen työryhmämietinnöstä 22.4.2016 (MV/1/036.00.00/2016). Museovirasto piti ehdotettua sääntelyä perusperiaatteiltaan hyvänä, mutta kritisoi kulttuurinäkökohtien puuttumista lainvalmistelussa. Väyläanalitusten osalta Museovirasto kiinnitti oikeusministeriön huomiota siihen, että myös ilmoituksenvaraiset väyläanalitukset voivat johtaa kiinteiden muinaisjäännösten vaurioitumiseen tai tuhoutumiseen, jos väyläanalitus toteutetaan muinaisjäännöksen alueella tai sen välittömässä läheisyydessä.

Lausunnoilla olevassa asetusluonnoksessa säädetään valvontaviranomaiselle annettavan ilmoituksen tietosisällöstä, johdon sijoituspaikan valintaa koskevista vaatimuksista, hankkeen toteuttamistavasta ja hankkeen valmistumisesta ilmoittamisesta. Asetuksen perustelumuiiston mukaan johtojen sijoittamishankkeita pidetään tyypillisesti pienimuotoisia ja niiden ympäristövaikutuksia vähäisinä tai ohimenevinä, kuten lakiesityksessäkin.

Asetusluonnoksen 2 §:n mukaan hankkeesta vastaavan on ilmoitettava valvontaviranomaiselle tietoja hankkeesta, sen toteuttajasta, johdosta ja sen sijoittamisesta sekä toteuttamisaikataulusta. Edelleen, ilmoituksessa on tarpeellisissa määrin esitettävä tiedot sijoituspaikan alueella olevista kalojen lisääntymisalueista, pohjan laadusta ja pohjavesiolosuhteista sekä luonnonsuojelulain nojalla suojelluista kohteista.

Asetusluonnoksen perustelumuiiston mukaan ilmoitus on tarpeen mm. sen selvittämiseksi, edellyttääkö hanke mahdollisesti vesilain mukaista lupaa. Vesilain 3 luvun 2 §:n mukaan vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se voi muuttaa mm. rantaa tai vesiympäristöä ja tämä muutos melkoisesti vähentää kulttuuriarvoja. Edelleen, vesilain 1 luvun 2 §:n mukaan vesilakia sovellettaessa ja muutoin lain mukaan toimittaessa on noudatettava, mitä muinaismuistolaisissa säädetään.

Museovirasto toteaa edelleen, että johtojen asentamisella voi olla haitallista vaikutusta maa- ja vesialueiden kulttuuriperintöön. Pienimuotoinenkin hanke voi vahingoittaa esimerkiksi muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä, mikäli johto tai sen asentamiseen liittyvät työt (esim. kaivantojen kaivaminen) osuvat juuri jäännöksen päälle taikka sen välittömään läheisyyteen.

Kuten edellä on todettu, asetusluonnoksen tarkoittama ilmoitus on tarpeen sen arvioimiseksi, tarvitseeko ilmoituksenvarainen hanke vesitalouslupaa vai ei. Museovirasto toteaa, että ilmoituksessa ei pyydetä hankkeen suunnittelijaa esittämään mitään tietoja sen arvioimiseksi, voiko ilmoituksenvarainen hanke melkoisesti vähentää kulttuuriarvoja taikka johtaa muinaismuistolain vastaiseen lopputulokseen.

Museovirastolle jää perustelumuition perusteella myös epäselväksi, minkä vuoksi hankkeesta vastaavan tulee esittää ilmoituksessa tiedot luonnonsuojelulain suojelemista kohteista hankealueella, vaikka vesilaissa luonnonsuojelua ja muinaisjäännösten suojelua koskevat säännökset ovat ilmoitusmenettelyn kannalta identtiset.

Edellä esitetyn perusteella vaikuttaa siltä, ettei asetusluonnoksen mukainen ilmoituksen sisältö sisällä kaikkea sitä hankkeen tietoa, mitä lupaviranomaisella tulee olla käytettävissä hankkeen ympäristövaikutusten arvioimiseksi, taikka sen arvioimiseksi, voiko ilmoituksenvarainen hanke tarvita vesilain mukaista lupaa taikka voiko hankkeesta aiheutua muinaismuistolain vastainen seuraus.

Museovirasto katsoo, että oikeusministeriön tulisi asetuksen jatkovalmistelussa kiinnittää huomiota ilmoituksessa vaadittaviin tietoihin. Museovirasto esittää, asetusluonnoksen 2 §:n 2 momenttiin lisättäisiin uusi kohta 4) ”sijoituspaikalla olevista muinaismuistolain (295/1963) nojalla suojelluista kohteista”.

Museovirasto toteaa, että tiedot tunnetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä on saatavilla internetissä julkisesti saatavilla olevassa muinaisjäännösrekisterissä (https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_default.aspx). Mikäli hankealueelle osuu muinaisjäännös, on sen kiertäminen tai muu välttäminen usein mahdollista esim. muutamalla hieman johdon kulkulinjaa. Mikäli muinaisjäännöksen kiertäminen tai muu välttäminen ei ole mahdollista tulee kysymykseen muinaismuistolain (11 §) mukainen kajoamislupamenettely.

Edelleen, erilaisissa maankaivuutöissä löytyy tosinaan myös uusia ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä. Muinaismuistolain 14 §:n nojalla hankkeesta vastaavan tulee ilmoittaa Museovirastolle, mikäli töiden yhteydessä havaitaan muinaismuistolain rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä, irtaimia muinaisesineitä tai hylkyjä. Museovirasto esittää, että kun ilmoitusta koskevaa ohjeistusta laaditaan, mainittu näkökohta huomioitaisiin ohjeistuksen yhteydessä, jotta ilmoittamisvelvollisuus olisi maastossa työskentelevien eri tahojen tiedossa.

Osastonjohtaja

Mikko Härö

Lakimies

Juha Maaperä